

A hadsereghadtáp vegyivédelmi zászlóalj feladatai, alkalmazása a tömegpusztító fegyverekkel végrehajtott csapások következményei felmérésében és felszámolásában

Szakács Gusztáv őrnagy, Kabai József őrnagy

A korszerű háború egyik jellemzője lesz a nagymérvű anyagfelhasználás, ezért az anyagokat biztosító szervekre kiemelt feladat vár. A hadművelet anyagi biztosítása csak akkor oldható meg, ha az anyagi eszközöket biztosító szerveket megóvjuk az ellenség várható behatásaitól, megteremtjük a feltételét az anyagi bázisok mindenoldalú biztosításának. A mindenoldalú biztosításon belül a korszerű háborúban kiemelt szerep jut a tömegpusztító fegyverek elleni védelemnek.

Az ellenség tömegpusztító fegyverei közül a vegyifegyverek alkalmazásánál kiemeli: a hadtáp vezetésének és munkájának dezorganizálása érdekében elsősorban maradó mérgező harcanyagok alkalmazását kell előtérbe helyezni azzal a céllal, hogy egyes anyagi-technikai készletek megrongálása nélküli birtokbavételét biztosítsák.

Az összfejtő hadseregnél a tömegpusztító fegyverek elleni védelem speciális rendszabályainak végrehajtását a vegyicsapatok végzik. A vegyicsapatok hajtják végre a hadsereg főcsoportosításának, tartalékainak és fontosabb hadműveleti elemeinek vegyibiztosítását. A hadsereg egyik kiemelt fontosságú hadműveleti elemének a mozgó bázisnak (továbbiakban MB) a vegyibiztosítását a hadtáp vegyivédelmi zászlóalj (továbbiakban: htp. vv. z.) végzi.

Cikkünkben a hadsereg htp. vv. z. tevékenységével foglalkozunk – kiemelve részvételét az ellenség által mért csapások következményeinek felszámolásában. A téma kifejtését azért tartjuk szükségesnek, mert jelenlegi szabályzatainkban, a fellelt szakirodalmakban kevésbé van érintve, valamint a szervezeti felépítésében és működésében is eltérő sajátosságok vannak.

A hadtáp vegyivédelmi zászlóalj tevékenységét meghatározó tényezők és azok hatása

A hadtáp vegyivédelmi zászlóalj alkalmazását, tevékenységét a következő tényezők határozzák meg:

- az ellenség tevékenysége; a tevékenység során az ellenség részéről alkalmazásra kerülő tömegpusztító fegyverek, illetve a fegyverek hatásai; az MB feladata, és alkalmazásának módja; a hadtáp vv. z. állománya és állapota; az MB tömegpusztítófegyverek elleni védelmét szolgáló erők, eszközök mennyisége, állapota; a tevékenység körzetében levő természeti tényezők.

A felsorolt tényezők szerepe – bár együttesen, kölcsönösen összefüggésben hatnak – eltérő. Kiemelt tényezőnek kell tekintenünk a tömegpusztító fegyverek hatását, mert ezek alkalmazása mind az ellenség, mind a saját részről a hadműveleti tevékenység alapvető, meghatározó tartalmát képezi.

A htp. vv. z. alkalmazásakor figyelembe kell venni, hogy ezek a tényezők befolyásolják, meghatározzák a htp. vv. z.: feladatait, tevékenységének, munkájának lehetőségeit, tartalmát; csoportosítását, helyét a hadműveleti felépítésben, működési sávban; működésének, munkájának, manővereinek rendjét, vagyis más csapatokhoz, szervekhez való szükségszerű igazodását, alkalmazkodását időben, munkamenetben, szaktevékenységben.

Az ellenség tevékenysége lehet támadó vagy védő. Ez meghatározza a hadsereg tevékenységének fajtáját is. A hadsereg feladatától függően a hadműveleti felépítés elemei – így az MB, ezen belül a htp. vv. z. – változó. Megszabja a létrehozott biztosítási elemek helyét és szerepét. A htp. vv. z. állományából létrehozott szerveket és rendszereket az MB feladataihoz kell igazítani, hogy rendelkezésüknek a kívánt mértékben megfeleljenek.

Az ellenség által alkalmazásra kerülő tömegpusztító fegyverek hatásának értékelését nehezíti, hogy alkalmazásának várható méretei, jellege nem jelezhető pontosan előre. Saját részről alkalmazásra kerülő tömegpusztító fegyverek saját csapatainkra, tevékenységükre gyakorolt várható hatását többé-kevésbé pontosan értékelni tudjuk, azonban a legjelentősebb hatást okozó – a vegyi csapatok, ezen belül a htp. vv. z. alkalmazását alapvetően meghatározó –, az ellenség által alkalmazott tömegpusztító fegyverek hatását még a legpontosabb felderítés után is, csak megközelítőleg határozhatjuk meg.

A htp. vv. z. alkalmazását befolyásolja az ellenség által alkalmazott tömegpusztító fegyverek fajtája, milyensége, az alkalmazás eszköze és módja. A befolyás azon keresztül nyilvánul meg, hogy a csapások következtében kialakult helyzet megszabja az MB elhelyezését. E tényező figyelmen kívül hagyásával a htp. vv. z. együttműködése különböző hadműveleti (harcászati) elemekkel, illetve objektumokkal a tömegpusztító fegyverek elleni védelem terén nem oldható meg sikeresen.

Az MB a hadsereg hadműveleti anyagi biztosításának alapvető szerve, anyagi bázisa, amely a csapatok harctevékenysége anyagi ellátására van hivatva (rakéták kivételével). Feladata a hadsereg csapatai által felhasznált anyagi eszközök utánpótlása, az érkező anyagi készletek átvétele, tárolása, nyilvánartartása, csapatoknak történő kiadása, a csapatoktól hátraszállított anyagok gyűjtése, mentesítése, fertőtlenítése.

Nagy mozgékonyága alapján képes a csapatokat 1–2 naponkénti előre vonással követni. Rugalmas szervezeti felépítése biztosítja állományának megosztását és két irányban – MB és MRB – történő felépítését. Az állományába beosztott hadtápcapatok végrehajtják a tömegpusztító fegyverek elleni védelem rendszabályait, az anyagi eszközök rakodását, a fontosabb szállítmányok kíséretét, valamint a saját állományuk és technikai eszközüik anyagi-, egészségügyi-, és technikai biztosítását.

A htp. vv. z. szervezeti felépítése eltér a hadsereg közvetlen vigyicsapatok szervezetétől. Amíg a hadsereg közvetlen vegyicsapatok vegyi-, sugárfelderítő és vegyi-, sugármentesítő erőkkel rendelkeznek, addig a htp. vv. z. alapvető alegységei a ruházat- és felszerelés mentesítő századok. Állományába tartozik egy hadosztály típusú vegyivédelmi-század, két ruházat és felszerelés mentesítő század, vegyi laboratórium és meteorológiai állomás.

A htp. vv. z. szervezeténél fogva alapvetően ruházat- és felszerelés mentesítést és fertőtlenítést hajtja végre. Alkalmazását befolyásolja, hogy a hadsereg magasabbegységei, illetve ruházati raktárai részére szükségessé vált-e ruházat és felszerelés mentesítés. A magasabbegységek érdekében az alkalmazásnál lényeges körülmény az, hogy a mentesítést a ruházat hátraszállítása útján, vagy a hadosztály hadtápjánál települve hajtja végre. Utóbbi esetben szakasz, illetve század erőben ruházatmentesítő alegységet kell kikülöníteni.

Az MB rendelkezik mindazon erőkkel és eszközökkel, amelyek képesek a tömegpusztító fegyverek elleni védelem rendszabályait végrehajtani. Szervezeti felépítése biztosítja e rendszabályok időbeni, gyors végrehajtását. Szervezeti felépítéséből adódóan nagyfokú szállító, vontató, mentő és egészségügyi kapacitással rendelkezik. Tömegpusztító fegyverek elleni védelem szempontjából gyenge vegyi-, sugármentesítő kapacitással rendelkezik, ez a következmények felszámolásakor nagy idővesztéséget jelenthet. E probléma megoldása érdekében a hadsereg fősoportosításának vegyibiztosítását végző vegyitartalékokból általában megerősíthető egy mentesítő századdal, és egy vegyi-, sugárfelderítő szakasszal. Tömeges csapások felszámolásakor – ha a csapások az MB szervezetét is súlyosan érintették – a megerősítésre kapott erőkkel a következmények felszámolása gyorsan végrehajtható. A tömegpusztító fegyverek elleni védelem rendszabályainak végrehajtásában részt vesznek az MB állományába tartozó alegységek, raktárak, vegyi-sugárfelderítő, vegyi-sugármentesítő, sugárellelőrző erői, illetve különféle speciális laboratóriumai.

A természeti tényezők hatásán az évszak, az időjárás, a terep, a talaj, a növényzet, a vízrajz közvetett és közvetlen hatását kell figyelembe venni. A természeti tényezők hatásától nagy mértékben függ a tömegpusztító fegyverek egyes fajtáinak alkalmazása, a htp. vv. z. várható működési körlete is.

A természeti tényezők meghatározzák a htp. vv. z. állományából létrehozott egyes szervek, figyelőrsők ruházatmentesítő állomások stb. elhelyezését.

A hadtáp vegyivédelmi zászlóalj tevékenysége tömegpusztító fegyverekkel mért csapás következményeinek felszámolása érdekében

a) A hadtáp vegyivédelmi zászlóalj feladata

Az MB htp. vv. z. zászlóalja a tömegpusztító fegyverek elleni védelem alapvető alegysége, amely egyrészt az MB alegységeinek mentesítését, körleteinek vegyi-sugárfelderítését, figyelését, másrészt a hadsereg feladatainak megoldása érdekében a ruházat, lábbeli, egyéni védőeszközök, és felszerelések mentesítését és fertőtlenítését hajtja végre. A htp. vv. z. zászlóaljnak mindenkor készen kell lennie arra, hogy az MBF parancsára az adott helyzettől függő, rendeltetésétől eltérő harc-, vagy kiegészítő szakfeladatot is megoldjon.

A hadtáp vv. z. a következő rendeltetészerű feladatokat oldhatja meg: vegyi-sugárfelderítés; vegyi időjárás-federítés; tüzek felderítése és folyamatos megfigyelése; vegyi-sugárfigyelő őrszolgálatok közvetlen figyelési körzetében levő, mérgező harcanyagok, vagy radioaktív sugárszennyeződés által veszélyeztetett erők riasztása; az élőerők, hadianyagok, fegyverzet, víz, élelem, levegő és építmények sugárellenőrzése a kijelölt helyeken, illetve a teljes mentesítés alkalmával; hadtápcapatok és hadianyagok, fontosabb útszakaszok, tereppontok, építmények, vegyi-sugármentesítése; ruházat, lábbeli, egyéni védőeszközök és felszerelések mentesítése és fertőtlenítése; laboratóriumi minták vétele és elemzése.

Feladatai ellátásával egyidejűleg, vagy azon túlmenően szaktechnikai lehetőségeitől és kiképzettségétől függően megoldhatja a következő kiegészítő feladatokat: rombolási, tömegpusztító fegyverek pusztulási gócaiból történő mentés; kisebb tüzek lokalizálásában és oltásában való részvétel; álcázási feladatok megoldása ködösítéssel, illetve ködösítési feladatok szakirányítása; egészségügyi fürdetés; technikai vízellátás segítése vízkimeléssel és szállítással; fontosabb területek, vezetési pontok, segélyhelyek, konyhák stb. portalanítása; részvétel az MB harcbiztosítási feladatainak megoldásában; tábori mosodáknál, raktáraknál ruházat- és felszerelési anyagok szárítása forró (meleg) levegővel; tábori kórházak, segélyhelyek, sebesültgyűjtőhelyek stb. fűtése meleg levegővel.

A htp. vv. z. feladatait megoldhatja teljes állománnyal, vagy megosztva. Az összefegyvernemi hadsereg hadműveletében betöltött helyétől, szerepétől, a hadműveleti irányoktól, az egyes irányokban tevékenykedő magasabbegységek számától függően, a hadseregpáncsok elhatározásának megfelelően sor kerülhet az MB - ezen belül a htp. vv. z. - megosztására. A megosztás történhet közvetlenül a magasabb harcászaltszintbe helyezése után, az MB körletébe történő begyülekeztetés után, továbbá a kialakult helyzettől függően a hadművelet végrehajtása során, (A htp. vv. z. lehetséges megosztva az 1. sz. melléklet szerint.)

A vegyibiztosítási szakfeladatok megoldását a hadműveleti vegyibiztosítás általános rendszerében a következők szerint végezheti: az eredeti szervezetének megfelelően az MBF közvetlen irányítása alatt - figyelembe véve a HDS VVF intézkedését - vegyibiztosítási szervek, alegységek működtetésével és időszakos kikülönítésével; teljes állománnyal az MB biztosítási elemét képező vegyitalálékként; erői egy részéből létrehozott vegyitalálékként, és ezzel egyidejűleg alegységek időszakos kikülönítésével; a ruházat mentesítő alegységek

egy részének a hadművelet teljes időtartamára, vagy egy-egy időszakára valamely magasabbegységnek megerősítésül történő alárendelésével.

A hadtáp vegyivédelmi zászlóalj alegységei, illetve a vegyibiztosítás különböző szerveit kikülönítheti oly módon, hogy azok közvetlenül irányítása alatt működnek, vagy megerősítenek, illetve támogatnak valamely magasabbegységet, hadrnedi elemet, biztosítási elemet, szervet.

Megerősítés esetén a kikülönített alegységek a megerősített kötelék parancsnokának alárendeltségébe kerülnek, és a megerősítés időtartama alatt annak döntése alapján oldják meg feladataikat.

A támogatásra kikülönített alegységek rendszerint csak közvetlenül a szakfeladatok megoldásának időtartama alatt működnek a támogatott kötelék vegyivédelmi főnökének, illetve parancsnokának irányítása alatt általában olyan esetben, amikor a feladatot közvetlenül a támogatott csapatok körleteiben kell végrehajtani.

b) A hadtáp vegyivédelmi zászlóalj állományából létrehozható vegyibiztosítási szervek és elemek (2. sz. melléklet szerint).

A hadtáp vegyivédelmi zászlóalj szakfeladatainak érdekében vegyibiztosítási szerveket és elemeket hoz létre és működtet a harcükszültségi tervek, az MB tömegpusztító fegyverek elleni védelem és őrzés-védelem tervének alapján az általános előírásoknak, illetve a BF utasításának megfelelő rendben, helyen és időben.

A létrehozható vegyibiztosítási szervek és elemek a következők lehetnek:

vegyi-, sugár-, tűz- és időjárás-felderítés végrehajtására

- vegyi-, sugár- és tűzfigyelő őrsök;
- vegyi-, sugárfelderítő járőrök;
- laboratóriumi munkacsoport;
- különleges vegyifelderítő csoport;
- meteorológiai állomás;

sugárellenőrzés végrehajtására:

- sugárellenőrző elosztó helyek;
- sugárellenőrző járőrök;
- sugárellenőrző őrsök;
- laboratóriumi munkacsoport,

mentesítés végrehajtására:

- a ruházati mentesítő állomások;
- mentesítő állomás;
- mentesítő csoportok;
- terepmentesítő csoport;

vegyivédelmi anyagi-technikai biztosítás végrehajtására:

- mentesítő anyagfeltöltő helyek.

A felsorolt szerveket a hadtáp vegyivédelmi zászlóalj a szakalegységeiből és eszközeiből hozza létre. A szakfeladatok összefonódása következtében és a műszaki-technikai lehetőségekből adódóan előfordulhat, hogy egyes esetekben

több, különböző jellegű szervnek kell együttesen feladatot megoldani, illetve egy szerv oldhat meg egyidejűleg többfajta feladatot. Ebből eredően összetett jellegű vegyibiztosítási szervek jönnek létre. Például mentesítő állomás és ruházatmentesítő állomás. Egy időben többfajta szakfeladatot végezhetnek a vegyi-sugárfigyelő őrök, vegyi-sugárfelderítő járőrök, a laboratóriumi munkacsoport.

c) A hadtáp vegyivédelmi zászlóalj együttműködése és a tömegpusztító fegyverekkel mért csapás következményeinek felszámolása érdekében

Az MBF a tömegpusztító fegyverek következményeinek felszámolását az MB állományába tartozó hadtápalgységek, valamint a megerősítő hadtáp- és szakalegységek erővel és eszközeivel oldja meg. Az erőknél és eszközöknek biztosítani kell:

- a vezetés helyreállítását;
- a csapások gócainak felderítését;
- a személyi állomány, a terep, az utak, a technikai eszközök és anyagi készletek mentesítését;
- a közlekedési utak helyreállítását, a tüzek oltását, lokalizálását;
- az elkülönítő, korlátozó rendszabályokat, a kórokozók elleni óvintézkedéseket;
- a csapások körleteinek felderítésében részt vevőket, a mentőosztag állományát, eszközeit, tartózkodási helyét, készenlétét, feladatait, valamint a mentési munkában részt vevő egészségügyi erőket és eszközöket, a csapások alóli kivonás rendjét;
- a csapások következményeinek felszámolására vonatkozó együttműködési feladatokat.

A hadtáp vegyivédelmi zászlóalj együttműködést szervez a következmények felszámolása érdekében az MB közvetlen alegységeivel, egyéb alegységeivel és ratáiraival, esetenként a hadsereghadtáp alárendeltségébe tartozó egészségügyi osztagokkal. Adatcsere és egyeztetés érdekében a közúti komendáns zászlóaljakkal.

Együttműködés területei:

- vegyi-sugárfelderítés, -figyelés, értesítés és riasztás;
- járőrözés és rendészeti ellenőrzés;
- sugárellenőrzés;
- részleges és teljes mentesítés végrehajtása;
- laboratóriumok alkalmazása;
- műszaki, és álcázási munkálatok végrehajtása;
- mentőosztagban való együttes tevékenység összehangolása;
- tűzoltási, lokalizálási feladatok összehangolása.

Az ellenség által alkalmazott biológiai fegyverek következményeinek felszámolása érdekében együttműködést kell szervezni az egészségügyi és járványvédelmi osztaggal. Ez az osztag rendelkezik 8 laboratóriummal, amelyek képesek az ellenség által alkalmazott biológiai fegyverek azonosítására, rendszabályok foganatosítására és végrehajtására. Az osztag rendelkezik bakteriológiai, entomológiai, vírus, toxikológiai, radiológiai, valamint három mozgó laboratóriummal.

d) *A hadtáp vegyivédelmi zászlóalj szakalegységei részvétele a tömegpusztító fegyverekkel mért csapás következményeinek felmérésében és felszámolásában*

Az előzőekben ismertettük a hadtáp vegyivédelmi zászlóalj feladatát, az állománytáblából létrehozható vegyibiztosítási szerveket, elemeket, együttműködését a következmények felszámolása érdekében.

A továbbiakban a htp. vv. z. szakalegységeinek részvételét, feladatait, ismertetjük a következmények felmérésében és felszámolásában, nem korlátozva az MB által létrehozott mentőosztagokba beosztott szakerők által végrehajtható feladatokra.

Kiindulási alapnak azt tekintjük, hogy az összefegyvernemi hadsereget megindulási helyzetben érte az ellenség tömegpusztító fegyvereinek hatása. Az alegységek feladatát nem egy konkrét helyzetre ismertetjük, hanem általában a velük szemben támasztott követelményeket, feladatokat és részvételüket a következmények felszámolásában.

Vegyisugárfelderítő rajok.

A hadtáp vv. z. a hadsereg hadművelete során megerősíthető 2–4 vegyisugárfelderítő rajjal.

A vegyisugárfelderítő rajok az alábbi feladatokat hajtják végre:

- megállapítják a tömegpusztító fegyverek következményeinek előrejelzéséhez szükséges indulási adatokat;
- észlelik a terep és a levegő sugárzó- és mérgező harcanyagokkal történt szennyeződését, megállapítják a mérgező harcanyagok típusait, valamint a terep sugárszennyezettségi fokát;
- felderítik és megjelölik a sugárzó- és mérgező harcanyagokkal szennyezett zónák (körletek, tereppontok) határait;
- kijelölik a szennyezett körletek (terepszakaszok) megkerülési útvonalait, valamint azon irányokat, menetvonalakat és terepszakaszokat, ahol a legacsonyabb a sugárszint;
- ellenőrzik a sugárzó- és mérgező harcanyagokkal szennyezett terep és levegő szennyezettségi fokának változásait;
- nagyobb szállítmányok esetén a szállítmányok biztosítása érdekében végrehajtják az útvonalak, vegyi-, sugár- és tűzfelderítését;
- mintákat vesznek a levegőből, vízből, talajból, növényzetről és más anyagokról, ezeket laboratóriumba küldik;
- végrehajtják a sugárzó- és mérgező harcanyagokkal szennyezett személyi állomány, fegyverzet, technikai eszközök, és anyagi tartalékok szennyezettségének ellenőrzését;
- végrehajtják a részükre meghatározott személyi állomány sugáradag ellenőrzését, és az időjárás-figyelést;
- ha az ellenség biológiai anyagokat alkalmaz, külső jelek alapján azokat felderítik, és ezekből mintát vesznek. A vett mintákat eljuttatják az egészségügyi szervekhez.

A fenti adatokat a vegyisugárfelderítő rajok végrehajtják önállóan, továbbá a harcászati felderítés szerveihez tartozó felderítő- és biztosító alegy-

ségek, valamint csapások következményeit felszámoló mentőosztatok állományában.

Az MB mentőosztagába beosztott vegyi-sugárfelderítő raj a fenti feladatok közül elsősorban a csapás körzetébe vezető útvonal felderítését, a csapás körzetének felderítését, kivonásra, mentesítésre alkalmas körlet felderítését, sugárellenőrzést, és minták vételét hajtja végre. Az útvonal felderítésével elősegíti a csapást szenvedett alegységek kivonását, szennyeztelen területekre történő irányítását. Ebben a folyamatban kell végrehajtani a kivonásra, mentesítésre alkalmas körletek felderítését.

A sugárellenőrzési feladatok az MB esetében kiemelt feladatként jelentkeznek. Az MB feladataiból, szervezeti felépítéséből adódóan, hatalmas mennyiségű anyagi eszközzel rendelkezik. A raktárakra mért csapások esetén az anyagok sokasága szükségessé teszi az alapos és részletes sugárellenőrzést. A sugárellenőrzés eredménye támpontot kell, hogy adjon a döntéshez, az anyagok további felhasználását illetően.

A minták vételkor hasonló nehézségeket okoz az anyagok sokasága és eltérő típusa. A vegyi-sugárfelderítő rajoknak a csapást szenvedett raktárak összes anyagából mintát kell venni és laboratóriumba vinni. Az anyagi készletek további felhasználását csak a laboratóriumi vizsgálat döntheti el.

A mentesítés teljességének ellenőrzését a vegyi-sugárfelderítő rajok a csapatok további feladatainak megkezdése, a mentesített anyagok felhasználása érdekében hajtják végre.

A vegyi-sugárfelderítő rajok feladataiból kitűnik, hogy a következmények felszámolásában csak közvetve vesznek részt, de munkájukkal, a beszerzett adatokkal hatékonyan elősegítik a következmények közvetlen felszámolását is.

Vegyi-sugármentesítő szakasz(ok).

A hadtáp vegyivédelmi zászlóalj a hadsereg hadművelete során megerősíthető egy mentesítő századdal. A megerősítés mértéke függ az MB-nak a hadműveletben elfoglalt helyétől, az ellenség tevékenységétől, az alkalmazott tömegpusztító fegyverektől, a hadművelet időszakától és attól, hogy az MB megosztása mikor történt meg.

A mentesítő szakasz alapvető feladata, hogy a tömegpusztító fegyverekkel mért csapások következtében szennyeződött hadtápalegységek és raktárak harc-képességének helyreállítása céljából vegyi-sugármentesítést hajtson végre.

A mentesítés végrehajtása a hadtápalegységek, raktárak harcban elfoglalt helyétől, szerepétől, pillanatnyi tevékenységétől, harc-képességi fokától, a szennyezettség milyenségétől, és a rendelkezésre álló időtől függ.

A mentesítő alegységek az alábbi feladatokat hajtják végre:

- a sugár- és vegyszennyezett, vagy biológiai anyagokkal fertőzött személyi állomány teljes mentesítése;
- fegyverzet, harci technika és anyagi eszközök vegyi-sugármentesítése, fertőtlenítése;
- csapatmentesítő készletek feltöltése az MB alegységeinél és raktárainál;
- szennyezett utak, átkelőhelyek, fontosabb terepszakaszok vegyimentesítése és fertőtlenítése vezetési pontokon, segélyhelyeken, az MB alegységei és hadtáp objektumai elhelyezési körleteiben;

- rombolási góciókban - ha a személyi állomány nem hajt végre szakfeladatot - részt vesznek a feladataik végrehajtását akadályozó tüzek oltásában lokalizálásában.

A mentesítő alegységek feladataikat önállóan, a csapatok, raktárak elhelyezési körleteiben, menetvonalain az atom- és vegyicsapások gócaiban hajthatják végre. Tevékenységüket alapvetően befolyásolja az a tényező, hogy az MB csapatai elsősorban a raktárakat emelő szállító alegységek - a hadsereg anyagi biztosítása érdekében - állandóan mozgásban vannak. Ha a szállító alegységet menetben éri a csapás és a harcképességüket nem veszítették el, részleges mentesítés után kiszállítják, illetve átrakó ponton átadják az anyagokat, ezután vonulnak teljes mentesítés végrehajtására a kijelölt körletbe.

Az alegységek a mentesítést végrehajtják átrakó ponton is mentesítve a szállítóalegységet és a szállított anyagokat. Abban az esetben, ha a szállító oszlop elveszti harcképességét - a mentesítési munkálatok után - a csapás közelében hajtják végre a mentesítő alegységek a feladataikat.

Az alapszabályzatokban megállapított mentesítési normákat szállító oszlopok mentesítésekor nem lehet figyelembe venni, mert a mentés nemcsak a szállítójárművekre terjed ki, hanem a szállított anyagokra is. Különösen nagy időeltelődés jelentkezik vegyicsapás után páncélos- és gépkocsi anyagot, hordós kenő- és üzemanyagot, műszaki anyagot szállító oszlopok mentesítésekor.

A végrehajtott gyakorlati tapasztalatok alapján egy páncélos- és gépkocsi anyagokat szállító oszlop (54 darab 5 t-ás tkg.) mentesítése, gumiköpenyt szállító 11 db gépkocsi lemálházása, a gépjárművek és a lemálházott anyagok mentesítése, visszamálházása 6,5 órát vett igénybe. A mentesítő anyagszükséglet a kétszeresére emelkedett. Abban az esetben, ha a mentést a gépjárművek lemálházása után kezdik meg a mentesítési normaidő megközelítőleg az előírt duplájára emelkedik. A mentés idejét növeli a mentesítő gépkocsik újratöltése, bekeverése és telepítése.

Hasonló helyzet alakul ki, ha a szállító oszlopok sugárszennyezett terepszakaszon haladnak át, mert a sugárzó anyagok porai - ponyvával védett tehergépkocsik esetében is - a konzervált felületekre tapadnak, eltávolításuk csak a konzerváló anyaggal együtt lehetséges.

Ha az ellenség által mért csapás az MB csapatait körletben érte, akkor a mentesítés az előre kijelölt mentesítő körletben történik. A mentési munkák után a csapást szenvedett alegységet, raktárt kivonják a mentesítő állomásra.

A raktárak mentesítésekor sajátosságként jelentkezik, hogy sok olyan anyag van, amelyek vegyi-sugárszennyeződése esetén csak laboratóriumi vizsgálattal dönthető el, hogy az anyag mentesíthető-e, szükséges-e a mentesítés - vagy megsemmisítésre kerül. Érinti elsősorban az élelmezési anyagokat, az egészségügyi anyagokat, a katonai kereskedelmi bolt fogyasztási cikkeket. Ezen anyagok mentesítését a végrehajtott laboratóriumi vizsgálatok után az MBF döntése alapján lehet végrehajtani.

A mentesítő alegységek terepmentesítési feladatokat ritkán hajtanak végre. A hadsereg előrevonási útvonalait elsősorban a hadsereg vegyitartalékok mentesítő erői mentesítik. A htp. vv. z. által végrehajtható útmentesítési feladatokra akkor kerülhet sor, ha a csapás az MB körletének kivezető útjait, menetben levő csapatai előtti átjárókat, az új körletbe bevezető utakat szennyezte.

Ruházat-, és felszerelés mentesítő századok (normák és lehetőségek a 3., 4. sz. melléklet szerint).

A ruházat-, és felszerelés mentesítő századok a hadtáp vegyivédelmi zászlóalj alapvető alegységei. Eltérően a vegyi-sugárfelderítő és vegyi-sugármentesítő alegységektől, ezen alegységek alapvetően nem az MB érdekében hajtják végre szakfeladataikat, hanem a hadsereghadtáp és a magasabbegységek érdekében.

Alapvető rendeltetésük a hadsereg csapatainál szennyeződött ruházat, felszerelés, lábbeli és egyéni védőeszközök vegyimentesítése és fertőtlenítése.

A ruházat-, és felszerelés mentesítő századok feladataikat szakasz kötelékben – önállóan –, szennyezett ruházat, lábbeli, felszerelés és egyéni védőeszközök gyűjtőhelyein, vagy a hadsereg ruházati raktárak és a gépesített tábori mosodák körleteiben hajtják végre. Esetenként magasabbegységeknek alárendelve, azok hadtápjainál települt mentesítő állomásokon. Az alárendelés akkor válik szükségessé, ha a magasabbegység erdős-hegyes terepen, vagy önálló irányban folytat harctevékenységet.

A ruházat-, és felszerelés mentesítő állomásokot a hadművelet megindulásakor az MB megosztása után a magasabbegységek hadtáp körleteiben, az után- és hátraszállítási utak mentén, valamint a tábori mosodák és ruházati raktárak körleteiben kell telepíteni.

Ha egy század teljes állománnyal működik, akkor egy körletben két mentesítő állomást kell telepíteni, egymástól olyan távolságra, amely kizárja a mérgező harcanyagok átterjedését egyik állomásról a másikra. A mentesítő állomások telepítésekor figyelembe kell venni, hogy az állomásokra nagy mennyiségű mérgező- és biológiai harcanyagokkal szennyezett ruházatot és felszerelést szállítanak, így azok gőzei, aeroszoljai a szélmentes oldalon nagyobb távolságra eljuthatnak. Ezért a mentesítő állomások helyének kiválasztásakor figyelembe kell venni a körzetben levő más csapatok elhelyezését, és a lakott helyeket.

A hadsereg mért tömegpusztító fegyverek csapásai következtében nagy mennyiségű ruházat-, és felszerelés válik vegyi-, és biológiai anyagok által szennyezetté.

A ruházat-, és felszerelés vegyimentesítése és fertőtlenítése FMG-68-al és csapatmentesítő eszközökkel nem biztonságos. Elsősorban a maradó-, tapadó mérgező harcanyagok mentesítése nem megoldott. A fertőtlenítésre rendszerezett egyes anyagokkal a vegyi-, sugármentesítő alegységek nem rendelkeznek. Mentés és fertőtlenítés végrehajtására magas hőre, gőzre, zárt kamrára van szükség, amelyet csak ruházat-, és felszerelés mentesítő szakgépkocsik tudnak biztosítani.

A csapások következtében szennyezetté vált ruházatot és felszerelést a csapatok összegyűjtik és a szennyezett ruhagyűjtőhelyre szállítják. Magasabbegységek saját hadtápjukra, hadsereg közvetlen csapatok a kijelölt szennyezett ruházat gyűjtőhelyekre, a ruházati raktárak a szennyezett anyagaikat összegyűjtik és a raktár közelében tárolják.

A települt mentesítő állomások parancsnokai átveszik a szennyezett anyagokat. Átvételkor feltétlenül ismerni kell a szennyeződés milyenségét. Ha ez nem ismert, úgy a hadosztály vegyivédelmi főnök a hadosztály anyagait a hadosztály laboratóriumában, a hadsereg közvetlen csapatok a hadsereg vegyitartaléknál települt laboratóriumban, a hadsereghadtáp csapatai a hadtáp ve-

gyívédelmi zászlóalj laboratóriumában megállapítatják a szennyeződés milyenségét.

A mentesítő állomások parancsnokai az anyagokat mentesítés és fertőtlenítés után tábori mosodákba szállítatják együttműködve a gyűjtőhelyekkel, mosás céljából. A ruházati anyagokat mentesítés és mosás után a ruházati raktárakba kell leadni.

A gyűjtőhelyekre begyűjtött anyagok pótlását, cseréjét, az MBF utasításának megfelelően a naponta (esetenként) kiadott intézkedések szabályozzák.

Vegyi laboratórium feladata: szennyezett minták vizsgálata, ismeretlen mérgező harcanyagok azonosítása; a mentesítés hatékonyságának ellenőrzése; mentesítő anyagok ellenőrzése; vegyi-, sugárfelderítési adatok pontosítása; zsákmányolt anyagok megvizsgálása.

A laboratórium alkalmazásánál figyelembe kell venni a „Csapathadtáp Utasítás” vonatkozó pontjait, amely előírja:

„... a sugárzó-, és mérgező anyagoktól szennyezett élelmiszereket laboratóriumi vizsgálatnak kell alávetni, majd ezután dönteni a felhasználásukról;

- ... a vízlelőhelyek vegyi-, sugárfelderítése a vegyívédelmi szolgálat feladata;

- vágóállatok vizsgálatánál laboratóriumi vizsgálat szükséges;

- ... zsákmányolt élelmiszert, gyógyszert, hajtó- és kenőanyagot csak laboratóriumi vizsgálat után szabad felhasználni.”

A hadtáp vegyívédelmi zászlóalj laboratóriumának alapvetően figyelembe kell venni, hogy a hadsereghadtáp sajátosságaiból adódóan 15 különböző típusú laboratóriummal rendelkezik. Ezek között található speciális vegyi, élelmezési, egészségügyi, üzemanyag, valamint biológiai harcanyagok megállapítására alkalmas laboratórium. A laboratóriumok együttműködése biztosítja, hogy a feladatok végrehajtása specializálva legyen. Így a vegyi laboratórium elsősorban mérgező harcanyagokkal és sugárzó anyagokkal, illetve az ezekkel szennyezett mintákkal foglalkozik. Feladata még a mentesítés teljességének ellenőrzése is.

Az MB-t ért csapás esetén a htp. vv. z. laboratóriumában rendkívül nagy mennyiségű minta gyűlik össze. Ez az anyagok sokféleségéből adódik. A minták elemzésének sorrendjét a hadsereg hadtáp - ezen belül az MB feladata határozza meg. Minden eseten azon anyagok élveznek elsőbbséget, amelyek a hadsereg hadművelete érdekében legkorábban kiszállításra kerülnek.

Ha a laboratóriumban a vizsgálat során megállapították, vagy felmerül a gyanúja, hogy a vizsgált minta mérgező- és sugárzó anyagon kívül biológiai anyagokkal fertőzött, a mintát az élelmezési raktár és az egészségügyi és járványvédelmi osztag laboratóriumába kell küldeni további vizsgálat céljából. Az MBF az anyagok további sorsáról csak akkor dönt, ha a vizsgált anyagokról az összes laboratóriumi jelentések beérkeztek, illetve a parancsnokok javaslatot tettek. A vegyi laboratórium vezetője a vizsgálat eredményét a vegyívédelmi zászlóalj parancsnokának jelenti, aki azt javaslataival kiegészítve továbbítja az MBF-nek.

A mentesítés teljességének ellenőrzését a vegyi laboratórium a beküldött minták, illetve saját maguk által vett minták alapján végzik. Elsősorban a ruházat mentesítő állomásokról érkező - mentesítés utáni - mintákat vizsgálják.

A hadtáp vegyivédelmi zászlóalj laboratóriuma a tömegpusztító fegyverekkel mért csapás következményei felszámolásának befejezését igazolhatja a vizsgálat eredményeivel.

A tömegpusztító fegyverekkel végrehajtott csapások következményeinek gyors felmérésére és felszámolására célszerű mentőosztág kijelölése és működtetése. A mentőosztágok összetételére lehetséges változatnak tartjuk az 5. és 6. sz. mellékletben rögzítetteket, melyek megosztás esetén is biztosítják a feladat mielőbbi végrehajtását, s melyek szervezett működtetését az MB őrzésvédelmi tervében rögzíteni kell (gyülekezési helye, jele, ideje, mentőosztág parancsnoka, találkozási pontok, összeköttetés stb.).

Cikkünkben igyekeztünk bemutatni a htp. vegyivédelmi zászlóalj feladatát, beilleszkedését az MB védelmét szolgáló rendszerbe. Nem törekedtünk a kezelő személyzetek, alegységparancsnokok munkájának elemzésére, hanem a hadtáp vv. z. általános tevékenységét befolyásoló tényezőket, a tömegpusztító fegyverrel mért csapás következményei felmérésében és felszámolásában való részvételét ismertettük.

Felhasználtuk a személyes tapasztalatokat, lehetőségeket és alkalmazási elveket.

A téma további feldolgozását szükségesnek tartjuk, mivel meg kell vizsgálni a raktárak, szállítóoszlopok mentesítési lehetőségeit, mentesítő anyag és időnormáit.

Megoldásra vár a hadsereghadtáp – ezen belül az MB – állományába tartozó különböző típusú laboratóriumok együttműködése a csapások következményei felszámolása érdekében.

(Az 1–6. sz. mellékletek a folyóirat végén található.)